

ישעיה הורביץ (צפת)

הרב **ישעיה הלוי הורביץ** (13 בספטמבר 1883 י"א באלול תרמ"ג - 1 בינואר 1978 כ"ב בטבת תשל"ח), דור אחד-עשר לרבי **ישעיה הלוי הורוביץ** בעל השל"ה, דור שישי לאדמו"ר הזקן הבעל התניא, ונצר למשפחת אדמו"ר **הצמח צדק**^[1] ולאדמו"רים לבית **קרלין**^[2], **צ'רנוביל** ואמזור^[3]. כיהן כרבה של קהילת חב"ד בצפת וכמנהל קופת כולל חב"ד שם. היה חבר בבית הדין הרבני של העיר צפת. כיהן כרב של קהילת יהודי יפו שנעקרו ממקומם במלחמת העולם הראשונה ועברו לצפת. כיהן למעלה משלושים שנה (תרפ"ב - תשי"ג) כראש הרבנים בויניפג וכרבה הראשי של מערב קנדה.

קורות חייו

נולד בצפת, לעלקא ולר' אשר יחזקאל, ממקימי היישוב החב"די בצפת. למד אצל הרב דוב זימאן מורשא, תלמידו של האבני נזר, ובישיבות: הריזב"ז והחתם סופר בצפת. הוסמך לרבנות על ידי גדולי הרבנים בהם: רבי דוב זימאן^[4], החכם באשי בירושלים הרב נחמן בטיטו, וחכם באשי באיסטנבול הרב חיים נחום.

בשנת תרס"ד נישא לפייגא, בתו של ר' יצחק לאברבוים ונכדת הרב שמואל הלר, בתרס"ה נולד בנו ר' שמואל מזקני חסידי ברסלב^[5].

פעילותו הציבורית

משנת תרס"ח כיהן כרבה של קהילת חב"ד בצפת ורב בית הכנסת צמח צדק, והיה נושא ונותן בהוראה עם גדולי רבני צפת. בשנת תרס"ט ביקשו למנותו כחבר בבית הדין הרבני של צפת. הנהגתו כרב קהילת חב"ד וכדיין, הייתה מיוחדת, כפי שמתאר בנו הרב שמואל בספרו: "אבי התנהג בצדק וביושר ובאמת, וקיים 'לא תגורו מפי איש', והיה מוסר את נפשו לשפוט דין אמת לאמיתו; והיה נזהר מליגע בממון חברו, והיה הן שלו צדק, ולא שלו צדק, והיה רחוק מחנופה שקר וכבוד". בשנת תרע"ד כשפרצה מלחמת העולם הראשונה, וכל גבר כשיר, נשלח לצבא. ציווה מושל העיר הטורקי לרבנים לתת לוועד העיר ולמושל סכומי כסף גדולים, ואם לא יגויסו כל רבני העיר. הרבנים שאלו את הרב הורביץ כיצד לנהוג בעניין, והוא שאל את הרב שלמה אליעזר אלפנדרי שהיה עד לא מכבר, החכם באשי של צפת. הרב אלפנדרי השיב כי אין לתת להם פרוטה. הרב הורביץ מסר לרבנים את תשובת הרב אלפנדרי וכך נהגו. אנשי הוועד אמרו למושל: "כל זמן שהרב הורביץ יושב בביתו בשלוה, לא תראה שום כסף". המושל החליט בעקבות כך לאסור את כל רבני צפת. כשבאו לאסור את הרב הורביץ, בדיוק התפלל בבית הכנסת. מחוץ לבית הכנסת המתינו לו המוכתר ושני חיילים. כשסיים את תפילתו, נאסר והובל לבית הסוהר. רק לאחר השתדלות ידידים ואחיו ר' בעריל, שהיה רוקח מפורסם ובעל קשרים, הוחלט להעבירו לבית המשטרה שם התנאים היו טובים יותר. בין כה וכה, ידידי הרבנים שנאסרו, השיגו סכומי כסף ונתנו למושל. בעקבות זאת החליט המושל שכל הרבנים יסעו לעכו כדי לחדש את תעודות הרבנים שלהם. אולם הנסיעה הייתה כרוכה בסכנה ובפחד גדול, שמא יפגשו בדרך לגיון של הצבא והם יגייסו אותם במקום. ידידיו של הרב הורביץ שוב נחלצו לעזרתו, ודאגו כי המושל יותר לו על הנסיעה לעכו. אולם

הוא ויתר על הכבוד, ואמר כי הוא לא יפרוש משאר חבריו הרבנים, ולמרות תחנוני המשפחה, נסע לעכו. לנסיעה זו הצטרף גם אחיו ר' בעריל. תושייתו של זה האחרון, עמדה לרבנים בשעה שלגיון חיילים שהיו בעכו אכן תפסו את הרבנים ורצו לגייסם, אך הוא הצליח לשכנעם באופנים שונים לשחררם ועוד קודם חג הפסח חזרו הרבנים לביתם. משפחת הורביץ המשיכה לסבול מהרעב הכבד ששרר אז בארץ, בעקבות זאת נאלץ הרב הורביץ לנסוע לעיר **חלב** שבסוריה כדי לאסוף תמיכה אצל היהודים שהתגוררו שם. תלאות רבות עבר בחלב עד שבחורף **תרע"ח** חזר לביתו, לכבוד תחילת **ההנחת תפילין** של בנו שמואל.

בשל מאורעות מלחמת העולם הראשונה, גורשו יהודי **יפו** על ידי ממשלת **טורקיה**. חלקם התיישבו בצפת, והרב ישעיה מונה לרב עליהם. לקראת פסח **תרע"ח** ביקשו רבנים בצפת להתיר את **מנהג איסור קטניות** באכילה בימי החג, וכן היתר להגעיל כלי מתכות מצופים שנוהגים לא להגעיל לפסח, זאת עקב הרעב והמחסור ששרר בארץ. נכבדים מגולי יפו ביקשו לפעול זאת אצל הרב הורביץ, אך הוא היה תקיף בדעתו שלא להתיר. הרעב והמחלות בעת המלחמה פגעו קשה מאוד במשפחתו: אמו, חמותו, ועמם עוד שמונה מבני משפחתו המורחבת, נפטרו מרעב ומחלות במהלך שנות המלחמה. **כ"ד באלול תר"פ** נפטר ר' אשר יחזקאל אביו של הרב הורביץ, והנהגת קופת **כולל חב"ד** עברה אליו, אולם לא למשך זמן ארוך כיון שהפרנסה הייתה בדוחק עקב הפסקת המשכורת לרבנים. הרב הורביץ שביקש לפרנס את משפחתו, נאלץ לאחר חג **הפורים תרפ"ב** לעזוב את עיר מולדתו צפת, ונסע ל**קנדה**. משפחתו שנותרה בארץ **ישראל**, דאגה לו לאחר שעבר זמן רב ועוד לא קיבלה ממנו אות שהגיע למחוז חפצו. רק לפני חג הפסח, קיבלה ממנו **טלגרמה** בה הודיע כי הגיע בשלום לקנדה. זמן קצר לאחר מכן קיבלה מכתב בן עשרה עמודים בו תיאר את התלאות הרבות שעברו עליו בנסיעה. כשהגיע לקנדה, התגורר בעיר **ויניפג** שבמרכז קנדה, שם התמנה לראש הרבנים. מכיוון שבמערב קנדה מצב היהדות היה עגום, הוא מונה גם ל**רבה הראשי** של מערב קנדה, במשך למעלה משלושים שנה (תרפ"ב - **תשי"ג**). בשנת תשי"ג חזר לארץ ישראל. נפטר בכ"ב בטבת **תשל"ח** בגיל תשעים וארבע ונקבר לפי צוואתו בעיר הולדתו, צפת.

חיבוריו

- **יבוא שילה**, **סנט לואיס**, תרפ"ו
- **פרדס הארץ**, ארבעה חלקים, ירושלים, תרצ"ג-תרצ"ה
- **עדן ציון**, ירושלים, תשט"ז

קישורים חיצוניים

- אשר זלקא ראנד (עורך), "**הרב ר' ישעיה הלוי הורוויץ שליט"א**" (http://www.hebrewbooks.org/pdfpa ger.aspx?req=6562&pgnum=41), "**תולדות אנשי שם** ח"א, ניו יורק, תש"י, עמ' 30, באתר HebrewBooks
- **בית הכנסת צמח צדק בצפת** (http://beismoshiachmagazine.org/katavot/2012/5/25/1150085285 34.html) (הקישור אינו פעיל)

- http://www.chabad.info/chabadpedia/index.php?title=%D7%99%D7%A9%D7%A2%D7%99%D7%94%D7%95_%D7%94%D7%95%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%A5
- **פרדס הארץ** - חלק ראשון (<https://www.hebrewbooks.org/43498>) , ירושלים, תרצ"ג, באתר HebrewBooks
- **פרדס הארץ** - חלק שני (<https://www.hebrewbooks.org/43500>) , ירושלים, תרצ"ג, באתר HebrewBooks
- הורוויץ, ישעיה בן אשר יחזקאל הלוי, **פרדס הארץ - חלק שלישי ורביעי** (<https://www.hebrewbooks.org/43499>) , ירושלים, תרצ"ה, באתר HebrewBooks
- **יבא שילה** (<https://www.hebrewbooks.org/994>) , סנט לואיס, תרפ"ו, באתר HebrewBooks

הערות שוליים

1. אביו אשר יחזקאל בנה של בילא בתה של דבורה, אחות חורגת של אדמו"ר הצמח צדק ובתו של שלום שכנא אלטשולר.
2. סבו שלום שכנא אלטשולר (לעיל הערה קודמת) נישא בזיווג שני לרבקה בתו של רבי **אהרן מקרלין**.
3. סבתו דבורה (ראה לעיל הערה 1) נישאה לר' חיים חיקייל נכדו של רבי **חיים חייקל מאמדור**.
4. בשנת **תרס"ג**
5. מחבר הספר "ימי שמואל"